Sisäministeriö LAUSUNTO SM2022-00072

PO Airiainen Monna(SM) 15.02.2022

Viite

Asia

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta keskiviikko 16.2.2022 klo 11.30; Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unionin alueelle suuntautuvan laittoman maahantulon yhteydessä ihmiskauppaa tai maahanmuuttajien salakuljetusta helpottavien tai harjoittavien liikenteenharjoittajien vastaisista toimenpiteistä (U 5/2022 vp ja E 133/2021 vp)

-

Sisäministeriö yhtyy selvityksissä olevaan valtioneuvoston kantaan. Sen lisäksi sisäministeriö tuo esille seuraavat seikat.

Komissio toteaa tiedonannossa COM(2021) 753 final, että kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus, maahanmuuttajien salakuljetus ja ihmiskauppa on hyvin usein riippuvaista erilaisista liikennevälineistä ja -muodoista, minkä vuoksi liikenteenharjoittajat on saatava tiiviisti osaksi näiden toimien ehkäisemistä ja torjuntaa. Tämän osalta on jo tehty useita alakohtaisia kansainvälisiä aloitteita ja monilla liikenteenharjoittajilla on toimintaperiaatteita, joiden avulla ne pyrkivät parhaan kykynsä mukaan välttämään joutumista ihmiskaupan ja salakuljetuksen välikappaleeksi. Joissakin tapauksissa tällaisia periaatteita ei kuitenkaan ole tai niitä ei ole pantu kunnolla täytäntöön. Lisäksi viimeaikaiset tapahtumat ovat osoittaneet, miten kolmannet valtiot voivat käyttää muuttoliikettä omien poliittisten tavoitteidensa edistämiseen ja miten tietyt liikenteenharjoittajat ovat osaltaan edistäneet salakuljetusta ja ihmiskauppaa, ja samalla vaarantaneet haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hengen ja unionin ulkorajojen turvallisuuden, ja joissakin tapauksissa hyötyneet tällaisesta toiminnasta.

Sisäministeriö pitää tärkeänä vahvistaa toimenpiteitä ihmiskauppaa tai maahanmuuttajien salakuljetusta helpottavia tai harjoittavia liikenteenharjoittajia kohtaan, osana kokonaisvaltaista lähestymistapaa hybridiuhkiin. Ihmiskauppaa tai maahanmuuttajien salakuljetusta EU:n alueelle edistävien, neuvovien tai fasilitoivien liikenteenharjoittajien toimintaa on voitava estää tai rajoittaa tarpeellisilla ja oikeasuhtaisilla toimilla. Neuvotteluissa on tärkeää kiinnittää huomiota kirjelmien kannoissa mainittuihin oikeudellisiin kysymyksiin ja komissiolle ehdotettuun laajaan toimivaltaan.

Sisäministeriön alaisten valvonta- ja esitutkintaviranomaisten rooli kyseisen asetuksen toimeenpanossa liittyy lähinnä asemaan esitutkintaviranomaisena sekä rajavalvontaviranomaisena. Vaikka asetusehdotus jättää avoimeksi, miten siinä ehdotettujen toimenpiteiden edellyttämä näyttö liikenteenharjoittajan osallisuudesta kuvattuun toimintaan hankitaan, voitaneen olettaa, että tämä tapahtuisi ainakin osittain laittoman maahantulon ja sen järjestämisen tutkintaan keskittyvän esitutkintaviranomaisen toimin.

Valvonta- ja esitutkintaviranomaiset voivat tarvittaessa luovuttaa asetuksen toimeenpanemiseksi esitutkintaan liittyvää tietoa esitutkintalain (2011/805) julkisuutta koskevien periaatteiden mukaisesti.

Valvonta- ja esitutkintaviranomaisten rooli voi asetuksen toimeenpanossa korostua myös valvontatoimessa, kun liikenteenharjoittajiin kohdistuvien toimien toteutumista käytännössä valvotaan. Esimerkiksi rajavartiolain 24a § mukaan Rajavartiolaitos valvoo Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden, Euroopan unionista

tehdyn sopimuksen 29 artiklan nojalla annettujen päätösten, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annettujen asetusten, eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) nojalla annetun asetuksen tai varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla tehdyn jäädyttämispäätöksen toimeenpanemista Suomeen saapuvien tai Suomesta lähtevien alusten osalta.

Asetusehdotuksen mukaiset liikenteenharjoittajaan kohdistettavat toimenpiteet eivät toistaiseksi kuulu Rajavartiolaitoksen tai poliisin valvontavastuulle. Tällaisen valvontatoimen osoittaminen Rajavartiolaitoksen ja poliisin vastuulle edellyttäisi rajavartiolain ja poliisilain muuttamista tarpeellisin osin. Valvontatoimien kohdentamisen osalta olisi oleellista, että valvovalla viranomaisella on ajantasainen tieto liikenteenharjoittajaan kohdistettavista toimenpiteistä, jotta liikenteenharjoittajan toimintaan voidaan puuttua ja valvontatoimet kohdentaa oikein.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi